Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Horologium aeternae sapientiae

Seuse, Heinrich

[Paris], [zwischen 1480 und 1489 oder um 1485-90]

Sentite de [domino] in bonitate [...]

urn:nbn:de:bsz:31-293072

Visual Library

Horologium Sapientiae

cuius author Henricus Suſo ordinis praedicatorum qui in vivis erat 1340 etc. Card. Bellarm. de Scriptorib. ecclesiastic. ad ann. 1340.

SENTITE de dño in bonitate ⁊ i ſimplicitate cordis querite illũ. qm̃ inuenitur ab his qui nõ tẽptant illũ. apparet autẽ his qui fidẽ habent in illũ. Multifarie multiſqꝫ modis olim in primitiua ecclia electis ſuis dĩna ſapientia apparuit. menteſqꝫ eoꝝ ſuo lumĩe illuſtrauit qui ſpiritu feruentes erãt in ſanctitate ⁊ iuſticia corã ipo. Miſerat tunc nãqꝫ deus ignẽ de excelſo in oſſibus eoꝝ et facta ſũt corda ardore caritatis eſtuãtia vehementer. Diffundebat aũt flãma exteriꝰ lucentiũ operũ et efficaciũ exemploꝝ. ¶ Siquidẽ in bonitate ⁊ ſimplicitate dñz querẽtes. negocioꝝ ſclãriũ nulla erat in eis recordatio. ſed peccata plangẽ. diuinis intẽdẽ. ſe intra ſe cõtinẽ. corpus ſuũ ſeruituti ſubicẽ. ſoliqꝫ eterne ac ſũme ſapiẽtie iugiť adherẽ. ſolicitudo ⁊ intẽcio tota fuit. Sz heu modernis tẽporibz mũdo iã ſeneſcente hic amor dĩnus in multorũ cordibz tantũ refriguit. vt pene ſit extinctus. et pauci ſũt qui deuotioni ſtudeãt. qui nouã grãm ſe calefaciẽtẽ q̃rant. qui imbre lacrimaꝝ auſtro flante ſe crebrꝰ ꝑfundi gaudeant. qui viſitatiois dĩne ⁊ allocutionis ſuꝑne grãm q̃rant. Sed ſtudio vanitatis ⁊ genealogiis iꝼmiatis ac delictis corporalibz intẽdentes: letali quodã ſopore ligati teneńť. Atvero dĩna ſapiẽtia de ſalute cũctoꝝ ſolicita: hec mala electos ſuos euitare ſemꝑ cupiẽs in p̃ſenti opere intendit principaliter. nõ quidẽ informare neſcientes eo ꝙ iã repleta ſit terra ſciẽtia dñi. ſed reaccendere extinctos. frigidos inflãmare. monẽ tepidos. ideuotos ad deuotionẽ ꝓuocare. a ſõno negligentie torpentes ad virtutũ vigilantiã excitare. Unde ⁊ p̃ſens opuſculũ in viſione ꝙ ſub cuiuſdã horologii pulcherrimi roſis ſpecioſiſſimis decorati ⁊ cymbaloꝝ bene ſonãtiũ ac ſuauẽ ⁊ celeſtẽ ſonũ reddẽtiũ cũctoꝝqꝫ corda ſurſũ mouentiũ varietate

peroꝛnati figura. dignata eſt michi oſtēdere clemētia
ſaluatoꝛis. Obſecro autem deuotos lectoꝛes vt ſermo
imperitus et incultꝰ ſi barbariſmi aliquid ſonare foꝛſi
tan videatur nō diſpliceat. Nō multū eteni curo vicia
incurrere artiū ſermocinaliū. dū modo vicia animoꝛū
eo ꝯmodius poſſim feruida locutione coꝛrigē ⁊ emen
dare. Ueritates quidem patrum vel ea que comperta
ſunt certiſſima atteſtacione rerū ſecundū ſenſum ſacre
ſcripture ꝓut accepi a dn̄o ſimplici ſtillo poſui extra
eas ex propoſito nichil dicendo. Uerū qm̄ eedam ma
terie dudū a multis ſubtiliter ⁊ luculent̄ declarate ſūt
et pene ex frequēti vſu iā pleriſqꝫ ī faſtidiū vertuntur.
Ideo nō fuit opus ad ſingula queqꝫ auctoꝛitateſ addu
cere. Nā ex hac cōſonātia motiua huius volumiſ vtiqꝫ
interempta eſſet. ¶ Notandū quoqꝫ ꝙ locutio iſta ꝗ=
tū ad interrogationē diſcipuli ⁊ reſponſionē ſapientie
vel ecōtra ſolū poſita eſt ad feruentioꝛē modū traden=
di. Nec eſt taliter accipiendū quaſi diſciplūs ille talis
fuerit. dequo ſapiētia in ꝑſona ꝓpꝛia ſolū intendit. vel
qui ſapiētiā tātū ꝑceteris adamauerit . vel cui ſapiētia
tot ⁊ tanta fecerit. Sed reuera pꝛo quolibet in genere
dictū habeatur. Siquidem per modū doctoꝛis loquit̄
in perſona homīs ꝑfecti. Deinde in ꝑſona homīs impꝑ=
fecti. Nunc in ꝑſona alicuiꝰ qui affectuoſe xpm̄ diligit.
et in fide atqꝫ dilectione eum deſponſat. Deinde in per
ſona peccatoꝛis qui deum pꝛo ſuis exceſſibus flebilit̄
exoꝛat et ſic ſtillum vertit ſecundū ꝙ tunc materie con
uenit. et congruit. Nunc etiā dei filiū vt deuote anime
ſponſum inducit. Poſtea eundem tanq̄ eternā ſapiē
tiam viro iuſto deſponſatam introducit. Uiſiones quo
qꝫ in ſequentibus poſite nō ſūt omēs accipiende ſecun=
dum litteram. licet multe ad litteram contigerint. ſed
eſt figurata locutio. Sicut in libꝛo regum ſecūdo. ca° xii.
legimꝰ de nathā ꝓphā q̇ miſſus a dn̄o ad regem dauid

ꝑabolice ſub figura diuitis ⁊ ꝑegrini iudiciū ab eo exigit ꝯtra ſeipꝫ ꝓpter pctm̄ quod in ſeruū ſuū cōmiſerat ⁊ de muliere thecuita ſapiēte q̄ ad regē intrās in ꝑſonā aliena videlꝫ filioꝝ ſuoꝝ duoꝝ aīꝫ regiſ ad clementiā flectebat. ſcdō reg. caº xiiiiº. ¶ Angelus quoqꝫ ad thobiā miſſus q̄ſitꝰ ab eo qs eſſet. reſpōdit ſe ananiā azarie magni filiū eſſe. thobie vº. ¶ Que oīa nō quidē ad literā. ſꝫ ſecundū ſua ſignificata vera fuerūt. ¶ Sic ergo ⁊ p̄dicator egregius apoſtolus diſcipuloꝝ ſuoꝝ ꝑſonas indurat. cū ad eos culpando dicebat. Ego ſū quidē pauli ego autē appolo. nōne homies eſtis. ⁊ paulo poſt. Hec inquit. frēs trāſfiguraui in me et appolo ꝓpť vos vt in vobis diſcatis. i. ad cori. iiiiº. ¶ Porro huiꝰ figurate locutionis oculta miſteria diligēs lector faciliter poterit aduertere. ſi tamē ſolertē curā ſtuduerit adhibere.

¶ Oro autē ⁊ ſupplico bonitatē eius īmenſā qui me hūc laborē ſuo ex amore ſubire coegit. de ipſius pietate ꝯfidens vt q̄ facultatē meā negociū hoc excedē cognoſcit ipe defectū meū ī cordibꝫ pioꝝ hoc legē volētiū vel ſuppleat hº modo. vt oīs q̇ opuſculū cū ſincera ītēcioē ꝑlegerit vel audierit. hauſtū alicuiꝰ deuotioīs vel aliquā nouā diniťꝰ ſibi collatā grāꝫ īde reportare mēať Ad hoc aūt ⁊ ex ꝑte legētis req̄riť vt totū iſtud ſtudioſe curet ꝑlegē. ⁊ nō rapti. nūc hº. n̄c illō quaſi ꝯiecturādo nitať deguſtare. ſane iꝑfectū meū tā ſciētie: q̄ꝫ vite recognoſcēs. Uobis pať filioꝝ amabli hugoni magrō ordis p̄dicatoꝝ venerablī. hoc opus tranſmittē curai. q̇ ⁊ auctoritate ceťos p̄cellitiſ ⁊ honore magiſterii theologice ſcie polletis. ⁊ qō his maiꝰē luie quoqꝫ eťne ſapiētie ac doīs ſpūalibꝫ p̄ditꝰ eſtis. vt littere vrē exhortatorie ſatiſ declarāt ī q̄bꝰ filios dilectos amoītiōe paťna. ad pacem et fraternam caritatem. ad diſcipline rigorem et feruorē deuotionis. ad cōformitatem criſti ihū ac oīm virtutū ꝑfectionē. tanta ſolicitudine excitatis.

et hic est hugo de valesma campania 16 ordinis generalis magister, electus a dni one 1333.

Nec his cōtentus ſed de multorū quoqꝫ ſalute ſolici=
tus miſeros quoſqꝫ huiꝰ mūdi ſectatores vt hūc mūdū
fugitiuū ac fallacē deſerant et ad verā eternāqꝫ ſapien
tiā veniant imitaturi verbo et exēplo. per eoſ dē ꝓcu=
ratis. Vos ergo pater reuerēdiſſie manū peritā appo
nite et guſtu interno ꝓut in talibꝫ oportet decernite.
Si quid pluſ vel minꝰ ⁊ quod diua ſapiētia inſpirauit
ꝓ gloria ſua et vtilitate ꝓximoꝝ faciatis. Michi ergo
oīm filioꝝ vrōꝝ deū amātiū viliſſimo. veniā de defec=
tibus hic reptis cōcedatis. nec ad p̄ſūptionē factū hoc
aſcribite. Sed dei emulationi ymmo ſupne īſpiratiōi
que vt teſtis eſt michi deus me die noctuqꝫ quieſcē nō
ꝑmiſit donec eius coactioni acquieui. Sed vtrū bene
vos probate qui vnctionē a ſpū ſctō habetis. ¶ Sciēd
ꝙ colloquiū iſtud inter diſcipulū ⁊ ſapiētiā hoc modo
iniciū ⁊ occaſionē habuit. Nam dū quad vice poſt ma=
tutinas idem diſcipulus ſimilitudinē illius ꝓceſſionis
amatiſſime quam xp̄s cōdēnatus fecit dū ad locū. paſ
ſionis educeretur more ſolito expleuiſſet. et in ambo=
ne ante crucifixum ſtaret. animo qꝫ dolenti crucifixo
conq̄reretur. ꝙ affectū tā feruidū ad ſuā paſſionē ꝓut
dignū eſſet nō habēt ſed nec hactenꝰ habuiſſet. Statim
quaſi ī extaſi poſitꝰ lumīe quoqꝫ celeſti illuſtrat̄. ⁊ eius
mētalibꝫ oculis centū meditacioēs ſeu cōſiderationes
ſue paſſiois oſtēdūt̄. Sibiqꝫ dicit̄ ꝙ oī die debebat. has
centū materias cū cētū veniis deuota meditatioē trāſ
currere ⁊ totidē peticiones adiūgere. ac criſto paſſo ſe
ſpūalit̄ q̄tū poſſibile eſt in eis cōformare. quas tamē
hic cauſa breuitatis explicite ponē omiſi. Sꝫ deuotis
ꝑſonis doctis ⁊ īdoctis in noſtro vulgari videlꝫ theu=
thonico fidelit̄ cōmuicaui. Igit̄ diſcipulus qui āte fue
rat affectu paſſionis durus cepit per ꝯtinuū eiuſdem
meditacionis vſū ad tante memoriā paſſionis molleſcē
et diuerſas eo modo prout in ſequentibus apparebit

illuminatioēs habere. Dum autē p̄dicta ꝑut doct⁹ fue
rat ſcribere inchoaſſet: ⁊ examiat̄x bonoꝝ aduerſitas
eū a ceptis retrahē tēptaret: xp̄s ei in viſioē aſtitit: ī ea
forma quaſi iā de colūna in qua flagellatuſ fuit: ⁊ ſua
vulnera recētia ac cruēta eū cōtrectare pmitēs: aduer
ſitatis ipſius vulnera ſanauit: ⁊ ad perficiēdū aīauit.
¶ Notādū quoq₃ eſt ꝙ origiale hui⁹ operis certis tē-
poribꝫ et nō niſi in preſencia magne gratie cōſcriptū
fuit. nō enī diſciplūs noīe ⁊ ꝑſona in hoc opere ignot⁹
videbat̄ ibidē habē nomē agentis vel dictātis: ſed mo
dū quēdā diuina paciētis. Nam cū oīno neſciret quid
ſcribere deberet per reuelatioēꝫ ſpeciales habuit: ⁊ qn̄
ſcribere debuit. et pene ſiglāſ matiaſ quaſ ſcripſit. Por
ro extra h° tēp⁹ ſi quidꝙ̄ ex ſe dictaſſe vel aliūde colle-
giſſe aut etiā excerpſiſſe voluiſſet ⁊ p̄dictiſ apposuiſſe tā
inſipidū reddebat̄ ⁊ ineptū fiebat: vt ſi quis ſapores
aut colores ꝯtrarios in vnū coniūgere nitētur. Et cū
ea que data erāt ad tabulā concepiſſet: ad ſe reuerſus
ſtudioſe rimatus eſt: vt nichil in his eſſet quod a dictiſ
ſctōꝝ patrū diſcreparet. Sed hoc quod tradēte dīna ſa
piētia ſibi per ſp̄ualē inſpirationē ſeu illuſtrationē īſū
debat̄ autoritate ſacre ſcripture dīnit⁹ ſāctis inſpirāte
fulciebatur. cū idē in ſenſu aut etiā idē in verbis ⁊ ſen
ſu vel certe ſimile reperiretur eſſe. Poſt vero comple-
tum hui⁹ operis laborem. dū timore quodē humano
teneretur ne ab emulis qui nūc quoq₃ ſicut olim inui-
dia ſtimulāte facta quoq₃ licet bona deprauare aut pe
nitus anichilare nō deſiſtūt. dīna cariſmata appellā-
tes ſupſticioſa figmēta: ⁊ ſāctas reuelatioēs fātaſticas
deceptioēs: ſctōꝝq₃ geſta patrū eē dicūt narratoriū fa
buloſū. tāꝙ̄ hoīeſ q̄ nō guſtauerūt ea q̄ ſt̄ ſp̄us ſti. ¶ Ipi
vero ſolūmodo ſuas thopicas adiuētioēs. vel ꝑpoſiti-
oēs dubias ſecūt̄ tāꝙ̄ demōſtratioēs certas. Et licꝫ in
p̄dictis diligēs cautela ſit adhibēda. nūc tamē ſpnēda

vſq̧quaq̧. Timēs g⁹ ne iſtud quoq̧ ſimilit̄ op⁹eoꝝ dē tibꝫ dilaceraret̄ cogitauit ipꝫ occultare aut etiā peit⁹ ſupprimē. qd̄ ne fiēt dīna ſapīa ꝑ aptiſſima ſigna ⁊ pul cras reuelationes oīno ꝓhibuit. Sed et beata v̓go cū filio ſuo cuidā ꝑſoē apparēs hec eađ oībꝫ diligētibus ꝯmuīcari p̄cepit. ¶ De materia primi libri.

Materia primi libri hui⁹ eſt xp̄i paſſio p̄cioſiſſima que de ſe ad amorē feruidū multū eſt motiua. et qualit̄ verus ſapīe diſciplꝰs in ſuis actibus ſe eidē debet cōformare. His inſerūt̄ q̄dā materie cōes et motiue ad ꝓpoſitū ꝑtinētes. ¶ Incipiūt cpl'a primi libri.

¶ Qualit̄ quidā electi et diuina grā preuēti ad deum mirabiliter trahūtur et ſpecialiter quomodo quidam iuuenis fuerit tractus. primū capitulū.
¶ Quomodo xp̄i paſſio ſit p̄ambula ad cognitionē diuinitatis. Et qualē formā xp̄s ꝯtraxit ex acerbitate ſue paſſiois. cplm̄. ii.
¶ De q̄buſdā xp̄i paſſioibꝫ. ⁊ qualiter ver⁹ amator ſe eis debet ꝯformare. Et quare de⁹ per talē mortē voluit gen⁹ huānū redimē. ca. iii.
¶ Qualiter aīa que ſpōſū ꝑ pctm̄ ꝑdiderat ipꝫ ſub cruce per feruidā penitētiā iuenit xp̄i paſſioē adiuta. ca. iiii
¶ Planctus ſup extincto feruore deuotionis in diuerſis perſoīs vtriuſq̧ ſexus modernis tpībꝫ quos xp̄s per ſuā paſſioēꝫ reuocat ad verū amorē. ¶ Ca. quītū.
¶ Qualis ſit diuina ſponſa eterna ſapientia ⁊ de qualitate amoris ipſius. ¶ Capitulū ſextū.
¶ Qđ dīna ſapīa amablīs ſit parit̄ ⁊ t̄ribilis. Ca. vii
¶ De viciſſitudīe viſitacionis diuine. Et qualiter aīa ſe debet tunc tenere. ¶ Capitulū viii.
¶ Quare dīna ſapiētia ſuos caros in hoc mūdo ꝑmittit tā multipliciter tribulari. ¶ Capitulū. ix.
¶ De cruciatibus infernalibus. ¶ Capitulū. x.
¶ De gaudiis ſupercaeleſtibus. ¶ Capitulū. xi.
¶ Determinatio quarumdam obiectionū que in pre-

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
Baden-Württemberg